

Helsingfors/Mariehamn 21.1.2013**Nr 6/13****Hänvisning** Riksdagens justitieombudsmans skrivelse 9.10.2012.

Till Riksdagens justitieombudsman

Ärende

Vid justitieombudsmannens kansli pågår en undersökning av Ålands Näringslivs klagomål som gäller bl.a. finska namn på geografiska objekt på Åland. Klaganden kräver att samtliga kartmaterial i vilka landskapet Åland ingår korrigeras så att de åländska ortnamnen endast anges på svenska. Klaganden kräver även att självstyrelsens gränser ska anges på ett tydligt sätt på de kartor som Lantmäteriverket ansvarar för.

Eftersom det är en fråga om tolkning av självstyrelselagen för Åland bereder justitieombudsmannen Ålandsdelegationen tillfälle att yttra sig.

Till skrivelsen har justitieombudsmannen bifogat utlåtande från jord- och skogsbruksministeriet, institutet för de inhemska språken, justitieministeriet samt lantmäteriverket, vilket klaganden bemött. Även Ålands landskapsregerings skrivelse i ärendet till lantmäteriverket har fogats till handlingarna.

Grunden för Ålandsdelegationens utlåtande

Enligt 56 § i självstyrelselagen ger Ålandsdelegationen på begäran utlåtanden till statsrådet och dess ministerier samt till landskapsregeringen och domstolar. Till delegationens uppgifter hör således att såsom ett sakkunnigorgan ge utlåtande i frågor som gäller tillämpningen av självstyrelselagen. Med anledning härav avger delegationen detta utlåtande, som begränsar sig till att gälla behörighetsfördelningen enligt självstyrelselagen.

Lagstiftningsbehörigheten

Enligt grundlagens 120 § har landskapet Åland självstyrelse enligt vad som särskilt stadgas i självstyrelselagen för Åland. Självstyrelselagen har stiftats i grundlagsordning och bestämmelserna i den kan därför innebära undantag från det som bestäms

Postadress:

Ålandsdelegationen
Statens ämbetsverk på Åland
PB 58
22101 MARIEHAMN

Telefon:

växel 018-635270

Telefax:

018-635268

Adress i Helsingfors:

Georgsgatan 9 A 4
00120 HELSINGFORS

i grundlagen. Enligt 36 § i självstyrelselagen är landskapet enspråkigt svenskt. Språkbestämmelserna i självstyrelselagen innebär undantag från 17 § i grundlagen. De innebär också att språklagen inte är direkt tillämplig på Åland.

I självstyrelselagen ingår inte några uttryckliga bestämmelser om lagstiftningsbehörigheten när det gäller produktion av kartmaterial. Lagstiftningsbehörigheten angående fastighetsregistrering och därmed sammanhängande uppgifter samt standardisering hör enligt självstyrelselagens 27 § 16 och 19 punkter till rikets behörighet. Med beaktande av 27 § 42 punkten i självstyrelselagen bör lagstiftningsbehörigheten gällande produktion av kartmaterial anses utgöra riksbehörighet, varvid riksmyndigheterna är behöriga och skyldiga att utarbeta officiellt kartmaterial även beträffande landskapet Åland.

Självstyrelselagen innehåller inte heller några uttryckliga bestämmelser om ortnamn på kartor. Eftersom behörigheten att utarbeta officiellt kartmaterial enligt beskrivningen ovan bör anses höra till riket, ska lantmäteriverket, åtminstone beträffande övriga Finland, tillämpa rikslagstiftningen när myndigheten bedömer vilka språk som ska användas på kartorna.

Av 38 § i självstyrelselagen följer att all skriftväxling mellan riksmyndigheterna och landskapsmyndigheterna ska ske på svenska. I sådan kommunikation ska enbart svenska ortnamn användas. Däremot ingår inte i självstyrelselagen någon direkt reglering om hur Ålands status som enspråkigt svenskt landskap skall påverka rätten för riket och dess myndigheter att i ett nationellt och internationellt sammanhang använda finskspråkiga benämningar och namn på orter på Åland.

Förhållandet till utländska makter hör enligt 27 § 4 punkten i självstyrelselagen med vissa begränsningar till rikets behörighet. I avsaknad av några andra uttryckliga bestämmelser bör det anses att lantmäteriverket är den myndighet som förser internationella organisationer med de officiella uppgifter som de behöver t.ex. för utarbetande av kartor.

Justitiekanslern i statsrådet har i ett utlåtande 17.2.2003, dnr 43/20/02, i ett ärende gällande rätten för riket att inom ramen för rikets behörighetsområden benämna Åland som ett län, bland annat anfört; ”Med anledning av justitieministeriets begäran om yttrande konstaterar jag att i lagstiftningen om Ålands självstyrelse och i förarbetena till den framgår avsikten att lämna Åland utanför länsindelningen. Trots att det i länsstyrelselagen har varit fråga om ordnandet av den statliga lokalförvaltning som faller under statens behörighet anser jag att det i ärendet finns skäl att överväga en ändring av bestämmelsen med tanke på vikten av en enhetlig terminologi och för att konflikten med självstyrelselagen för Åland skall kunna undvikas.”

Ålandsdelegationens slutsats

Ålandsdelegationen konstaterar att frågan om vilka språk som ska användas på officiella kartor inte är reglerad i självstyrelselagen för Åland. Av det faktum att riksmyndigheterna är behöriga att utarbeta officiellt kartmaterial även beträffande landskapet Åland följer inte att dessa myndigheter har obegränsad prövningsrätt att bestämma vilka språk som används i sådant material. När riksmyndigheterna använder sin behörighet i frågan måste de ta hänsyn till övriga bestämmelser i självstyrel-

selagen, särskilt 36 §, enligt vilken landskapet är enspråkigt svenskt. Denna bestämmelse återspeglar det fundamentala syftet med Ålands grundlagstadgade självstyrelse som har sin bakgrund i de folkrättsliga garantierna för landskapets språkliga och kulturella karaktär, vilken Finland på 1920-talet åtog sig att upprätthålla. Med hänsyn därtill och med beaktande av de officiella kartornas betydelse för nationella och regionala enheters identitet anser Ålandsdelegationen att rikets myndigheter, när de använder sin behörighet i samband med officiellt kartmaterial, såväl i nationella som internationella sammanhang endast med självstyrelseorganens uttryckliga samtycke kan ange Åland och åländska ortnamn med användande också av finskspråkiga benämningar.

I enlighet härmed anser Ålandsdelegationen att det ankommer på lantmäteriverket, då de förser internationella organisationer med uppgifter för kartor på vilka Åland och åländska ortsnamn ingår, att uppmärksamgöra mottagaren om att förutom de eventuella utländska benämningarna ska berörda namn, med hänsyn till landskapets enspråkiga svenskspråkiga status, endast anges på svenska.

På motsvarande sätt anser Ålandsdelegationen att det följer av självstyrelselagen och dess uppbyggnad att det föreligger en skyldighet för lantmäteriverket att på ett tydligt sätt ange de geografiska gränserna för landskapet Åland på det kartmaterial lantmäteriverket ansvarar för.

Närvarande

Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Mäenpää och Pellonpää jämte suppleanten Lindholm.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare